

8 Πανελλήνιο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Εκπαίδευση & Πολιτισμός
στον 21ο αιώνα

Η ένταξη της Νέας Ιστορίας στο σχολικό εγχειρίδιο της ιστορίας της
13-14 Μαΐου
2023
Γ' Λυκείου Κατεύθυνσης

Μαρία Σταθοπούλου, Msc Educational Sciences¹

Μαρία Μαμούρα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παιδαγωγικής

email: mariastath_@hotmail.com

Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας

- **Σκοπός** της έρευνας είναι να διερευνηθεί ο βαθμός ενσωμάτωσης του επιστημολογικού παραδείγματος της Νέας Ιστορίας στο σχολικό εγχειρίδιο της ιστορίας της Γ' Λυκείου Κατεύθυνσης.
- **Ερευνητικά ερωτήματα:**
 1. Εάν και σε ποιο βαθμό εμφανίζονται στοιχεία της Νέας Ιστορίας στην ιστορική αφήγηση, στις γραπτές και οπτικές πηγές του σχολικού εγχειριδίου;
 2. Εάν και σε ποιο βαθμό εντοπίζονται στοιχεία της πολυπρισματικής προσέγγισης ιστορικών γεγονότων στο συγκεκριμένο σχολικό εγχειρίδιο.
 3. α) Ποια είναι τα είδη των ιστορικών πηγών που παρατίθενται στο σχολικό εγχειρίδιο;
β) ποιος φαίνεται να είναι ο ρόλος τους σε σχέση με την επίσημη ιστορική αφήγηση;

Θεωρητικές προσεγγίσεις στην ιστορία (Seixas, 2000)

1. Παραδοσιακή προσέγγιση

- Έχει θετικιστικό προσανατολισμό, καθώς θεωρεί ότι η γνώση της πραγματικότητας είναι απολύτως δυνατή και ανεξάρτητη τόσο από το υποκείμενο που γνωρίζει όσο και από τις κοινωνικές δομές (Φρυδάκη, 2009: 53).
- Στόχος της είναι η μετάδοση της ιστορικής γνώσης και δεν επιδέχεται καμία κριτική επεξεργασία από τους μαθητές
- Έτσι, οι μαθητές δεν αμφισβητούν αυτό που τους παρουσιάζει η αφήγηση του σχολικού εγχειριδίου
- η ιστορική εκπαίδευση θα εμφανίζεται σαν κάτι καθορισμένο από την εξουσία και όχι αποτέλεσμα έρευνας και συζήτησης (Seixas, 2000:23).
- Μέσω της ιστορικής εκπαίδευσης, επιτυγχάνεται η κατάκτηση της «καλύτερης» εκδοχής της ιστορίας και προωθείται ένας μονοσήμαντος τρόπος διδασκαλίας της ιστορίας (Μαμούρα, 2011:36)

2. Πειθαρχική/ Επιστημονική

- Προωθεί την κατασκευή της ιστορικής γνώσης από τους ίδιους τους μαθητές
- Σκοπός αυτής της προσέγγισης είναι η απομάκρυνση από την παραδοχή μιας και μόνο οπτικής των ιστορικών γεγονότων (Seixas, 2000)
- Οι μαθητές μπορούν να ερμηνεύσουν το παρελθόν, χρησιμοποιώντας πρωτογενείς ή δευτερογενείς πηγές (Seixas, 2017, Thorp&Persson, 2020:2)
- Δεν μένουν προσκολλημένοι στην αφήγηση του σχολικού εγχειριδίου, αλλά μέσα από την έρευνα διαμορφώνουν την δική τους άποψη για τα ιστορικά γεγονότα.

3. Μετανεωτερική προσέγγιση

- Εισάγει την υποκειμενική ερμηνεία των ιστορικών γεγονότων, τα οποία εξαρτώνται από την οπτική του κάθε ιστορικού.
- Σκοπός της είναι οι μαθητές να διερευνήσουν, όχι μόνο πως δομείται η γνώση, αλλά και τους λόγους που στα σχολικά εγχειρίδια κάποιες γνώσεις τηρούνται, ενώ άλλες περιθωριοποιούνται
- Υπάρχουν πολλαπλές οπτικές για τα ιστορικά γεγονότα και οι πηγές αποτελούν μια όψη του παρελθόντος και όχι αντανάκλαση αυτού (Stradling, 2003)
- Η ιστορική έρευνα είναι το εργαλείο που θα βοηθήσει τους μαθητές να οικοδομήσουν την ιστορική γνώση, μόνοι τους

Πολυπρισματική προσέγγιση της ιστορίας

Είναι μια στρατηγική κατανόησης, όπου λαμβάνουμε υπόψη την οπτική γωνία του «άλλου», επιπλέον της δική μας (Stradling, 2003:11)

- Συνδέεται με την εμφάνιση της Νέας Ιστορίας στην ιστορική εκπαίδευση, η οποία προτάσσει εξισορρόπηση της ιστορικής γνώσης με την ανάπτυξη δεξιοτήτων στους μαθητές
- Στόχος της είναι να ενσωματωθεί η ιστορία των μειονοτήτων και άλλων κοινωνικών κατηγοριών, όπως οι γυναίκες, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες
- Το αποτέλεσμα είναι η ιστορική αφήγηση να μην είναι μονοδιάστατη και να παρουσιάζει πολλές και διαφορετικές οπτικές γωνίες
- Έτσι, οι μαθητές θα έχουν την δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με την κοινωνική διάσταση της ιστορίας και να διαμορφώσουν την δική τους ερμηνεία για τα ιστορικά γεγονότα, διασταυρώνοντας τις πληροφορίες που εκμαιεύουν από διαφορετικές πηγές (Cooper, 2012)

Νέα Ιστορία- Παραδοσιακή Ιστορία

- Είναι οι δυο θεμελιώδεις έννοιες, στις οποίες στηρίχθηκε η έρευνα
-
- **Νέα Ιστορία:** εντάσσονται οι μονάδες καταγραφής που η θεματολογία τους σχετίζεται με την οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό, όχι με άξονα τη δράση των ιστορικών προσωπικοτήτων, αλλά με βάση την ανάλυση των ιστορικών φαινομένων και την αλληλεπίδραση των ιστορικών παραγόντων μεταξύ τους (Μαξούρης, 2008:138)
 - **Παραδοσιακή Ιστορία:** εντάσσονται όλες οι μονάδες καταγραφής των οποίων η θεματολογία αφορά την παρουσίαση πολιτικών, διπλωματικών και στρατιωτικών γεγονότων, αλλά και της ζωής και δράσης ιστορικών προσωπικοτήτων.

Σχολικό εγχειρίδιο ιστορίας

Ο Klerides διακρίνει δυο είδη σχολικών εγχειριδίων ιστορίας, το **παραδοσιακό** και το **νέο** (Klerides, E. 2010:41-43 στο Ανδρικογιαννοπούλου, 2014:22).

Το **παραδοσιακό είδος** :

- παρουσιάζει την ιστορική αφήγηση ως δεδομένη και αναμφισβήτητη,
- δεν αφήνει περιθώρια στον μαθητή να διερευνήσει σε βάθος την ιστορική αλήθεια
- έτσι τον μετατρέπει σε παθητικό δέκτη της αλήθειας

Το **νέο είδος** :

- προάγει την υποκειμενικότητα της ιστορικής καταγραφής
- υποστηρίζει τις πολλαπλές και αντιτιθέμενες ιστορικές ερμηνείες, μέσα από την έρευνα και την κριτική ανάγνωση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών
- Έτσι οι μαθητές έχουν ενεργό ρόλο στην μάθηση και μπορούν να κατασκευάσουν την ιστορική γνώση μόνοι τους, σύμφωνα με την δική τους οπτική γωνία

Μέθοδος έρευνας

- Ανάλυση περιεχομένου: μεικτή μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου , συνδυασμός ποσοτικής και ποιοτικής μεθόδου
-
- Ορίστηκαν οι μονάδες ανάλυσης (συνολικό κείμενο ή ενότητες), βάσει των οποίων αποδελτιώθηκαν οι σχετιές με την θεματική της έρευνας αναφορές του σχολικού εγχειριδίου (Μπονίδης, 2004: 117)
 - Στη συνέχεια, συγκροτήθηκε το σύστημα των κατηγοριών, βάσει του θεωρητικού πλαισίου, με το οποίο η ερευνήτρια κατηγοριοποίησε τις αναφορές του σχολικού εγχειριδίου (Μπονίδης, 2004: 117)
 - Το ερευνητικό παράδειγμα που επιλέχθηκε είναι η δόμηση περιεχομένου, η οποία αποβλέπει στην κατάδειξη συγκεκριμένων πτυχών του υλικού, αλλά και στην αξιολόγηση του με βάση ορισμένα κριτήρια (Μπονίδης, 2004:99).

Σύστημα κατηγοριών

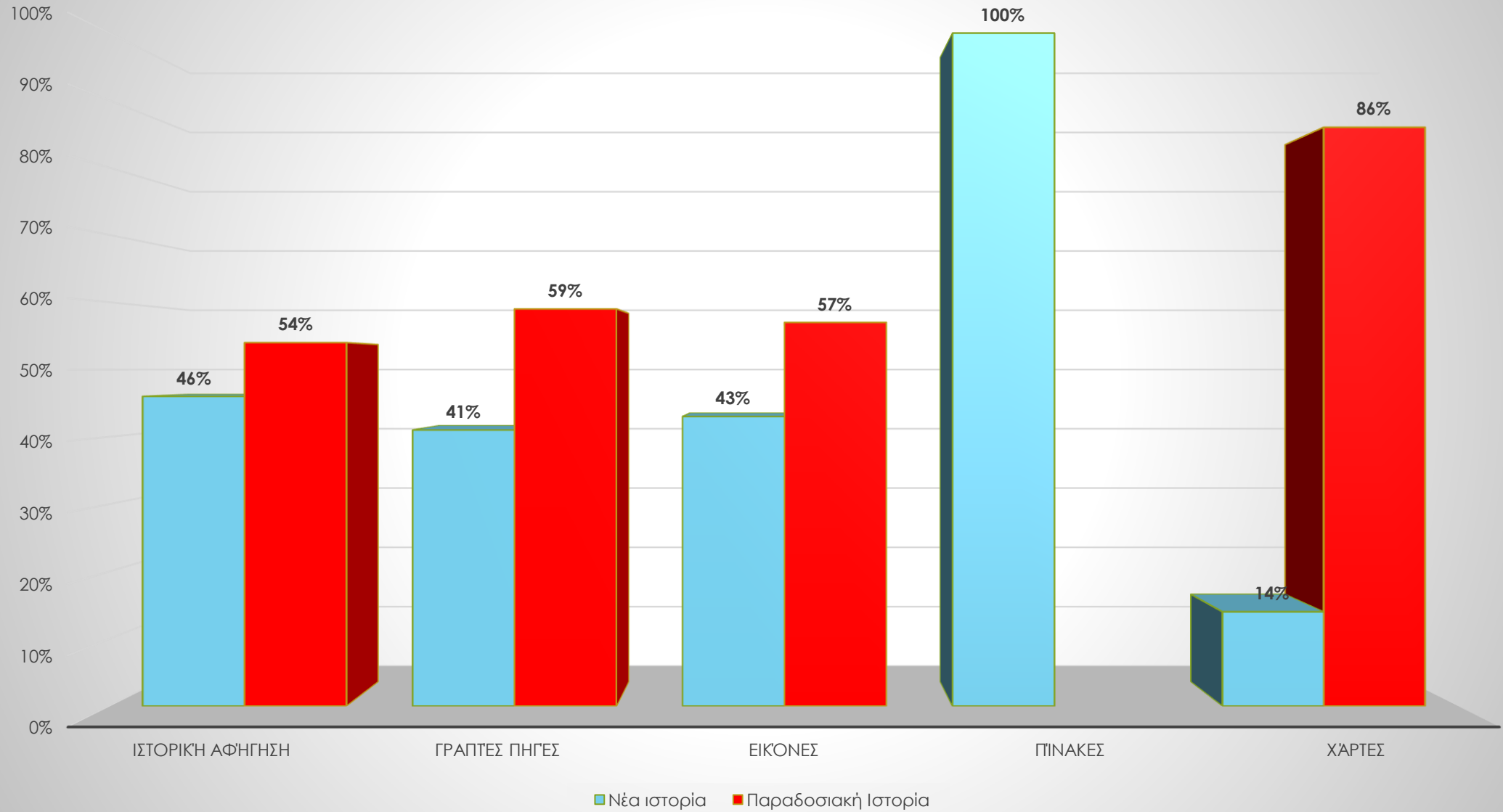
Νέα Ιστορία:

- Κοινωνία-Οικονομία
 - Πολιτισμός- Τέχνη
-

Παραδοσιακή Ιστορία:

- Πολιτική- Διπλωματία
- Στρατιωτικά γεγονότα
- Πολιτικές προσωπικότητες (μόνο στην ιστορική αφήγηση),
- Προσωπογραφίες (μόνο στις εικόνες)
- Γεωγραφική θέση ή έκταση κρατών (στους χάρτες)

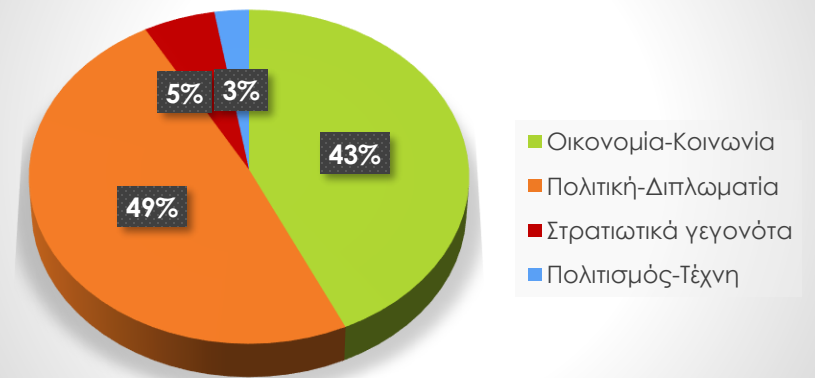
Ποσοτική κατανομή των θεμάτων των δομικών στοιχείων του εγχειριδίου

Αποτελέσματα έρευνας – Ιστορική αφήγηση

- Επικρατέστερες κατηγορίες είναι η *Πολιτική- Διπλωματία* με **49%**, ενώ ακολουθεί η *Οικονομία-Κοινωνία* με **43%**
- Οι κατηγορίες *Στρατιωτικά γεγονότα* και *Πολιτισμός-Τέχνη* έχουν τα μικρότερα ποσοστά, της τάξεως των **5%** και **3%**
- Όσον αφορά την **Νέα Ιστορία**, τα θέματα που σχετίζονται με αυτήν είναι οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας, όπως στο κεφάλαιο «*από την Αγροτική οικονομία στην αστικοποίηση*», το οποίο περιλαμβάνει θέματα όπως το εμπόριο, την ναυτιλία, τον πληθυσμό, την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος
- Η παραδοσιακή Ιστορία από την άλλη, έχει ως βασικό χαρακτηριστικό ότι το περιεχόμενο της αφορά κατά κόρον πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα και ταυτόχρονα εστιάζει σε σημαντικές πολιτικές προσωπικότητες, με επίκεντρο το έργο και τις δράσεις τους.
- Π.χ. το κεφάλαιο «*Η διαμόρφωση και η λειτουργία των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα*» ασχολείται με ζητήματα όπως η συγκρότηση των πρώτων ελληνικών κομμάτων κατά την διάρκεια της Επανάστασης του 1821, τα συντάγματα του 1844 και του 1864, η πολιτική διακυβέρνησης του Ελευθέριου Βενιζέλου

Κατανομή θεμάτων στην ιστορική αφήγηση σε ποσοστά

Κατηγορία Πολιτισμός- Τέχνη(Νέα Ιστορία)

- Παρατηρήθηκε ότι η κατηγορία *Πολιτισμός- Τέχνη* είναι **αρκετά υποβαθμισμένη** σε αυτό σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας
- Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι μόνο δυο κεφάλαια ασχολούνται με την συγκεκριμένη κατηγορία:
 1. το κεφάλαιο του « **Παρευξείνιου Ελληνισμού**», το οποίο εμπεριέχει 6 σελίδες, που αφορούν την συγκεκριμένη κατηγορία και αφορούν κυρίως την συμβολή των προσφύγων στην «δημιουργία ενός νέου ελληνικού πνεύματος» (Θέματα Νεοελληνικής ιστορίας, σελ. 258)
 2. Το « **Προσφυγικό Ζήτημα**», στο οποίο εντοπίστηκε μόνο μια μικρή παράγραφος 11 γραμμών, όπου περιγράφεται με συνοπτικό τρόπο η συμβολή των προσφύγων στην διαμόρφωση της πολιτισμικής ταυτότητας των Ελλήνων (σ. 169 ενότητα δ. πολιτισμός)

Κατηγορία Πολιτικές προσωπικότητες (Παραδοσιακή ιστορία)

- Τα πολιτικά πρόσωπα αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό της ιστορικής αφήγησης και καταλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος αυτής
- Έτσι κρίθηκε σημαντικό να εντοπιστεί αν κάποιες προσωπικότητες προβάλλονται περισσότερο από κάποιες άλλες και τι ποσοστό καταλαμβάνουν στην ιστορική αφήγηση
- Επιλέχθηκαν τα πιο συχνά αναφερόμενα πολιτικά πρόσωπα στην ιστορική αφήγηση, τα οποία έχουν σημαντική εμπλοκή στα γεγονότα, άλλα περισσότερη, άλλα λιγότερη
- Μονάδα μέτρησης είναι η τυπογραφική σειρά ή αράδα

Πολιτικές προσωπικότητες	Ποσοτική κατανομή(σε αράδες)
Ελευθέριος Βενιζέλος	81
Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος	18
Ιωάννης Κωλέττης	23
Αλέξανδρος Κουμουνδούρος	6
Δημητριος Βούλγαρης	9
Θεόδωρος Δηλιγιάννης	20
Χαρίλαος Τρικούπης	23
Ιωάννης Καποδίστριας	50
Σύνολο αράδων	230

Παρατηρήσεις

- Ο **Ελευθέριος Βενιζέλος** είναι ο πρώτος στην ποσοτική καταγραφή με **81 τυπογραφικές σειρές** συνολικά να αφιερώνονται σε αυτόν και στην πολιτική δράση του,

- Ακολουθεί ο **Ιωάννης Καποδίστριας** (**50 τυπογραφικές σειρές** στο κείμενο), καθώς και ο **Χαρίλαος Τρικούπης** μαζί με τον **Ιωάννη Κωλέττη** (**23 σειρές**).

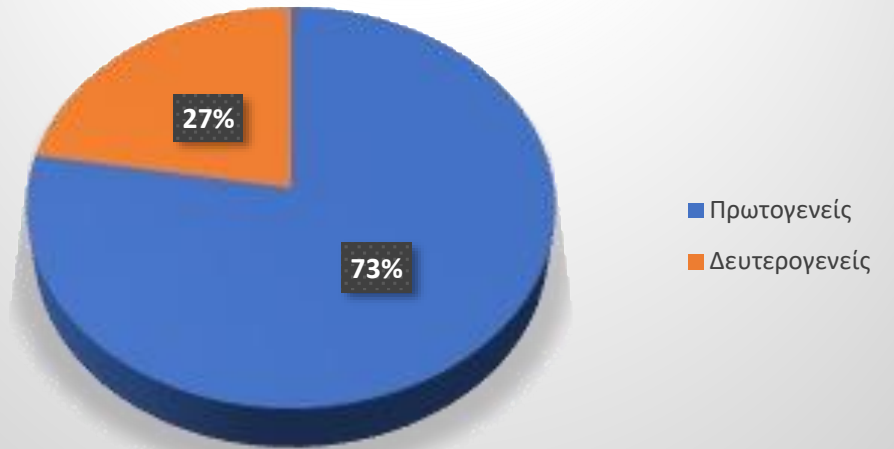

- Διαφαίνεται, λοιπόν, μια σαφής προτίμηση των συγγραφέων στο πρόσωπο του **Βενιζέλου**, ο οποίος αναμφισβήτητα υπήρξε μια κομβική προσωπικότητα για την πολιτική ζωή της χώρας. Ίσως θα ήταν αναπόφευκτο ότι θα καταλάμβανε μεγάλο μέρος της ιστορικής αφήγησης.
- Τα συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα που καταλαμβάνουν **230 αράδες** (τυπογραφικές σειρές), αποτελούν βασικούς συντελεστές των γεγονότων της πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας στην Ελλάδα, στην περίοδο των δυο τελευταίων αιώνων της ιστορίας της.

Γραπτές πηγές

- Οι γραπτές πηγές αποτελούν σημαντικό συστατικό στοιχείο του συγκεκριμένου σχολικού εγχειριδίου
- Συμβάλλουν στην απόκτηση: α) βαθύτερων ιστορικών γνώσεων σχετικά με τα γεγονότα του παρελθόντος, αλλά και β) στην κατάκτηση ιστορικών δεξιοτήτων, που θα μπορούσαν να βοηθήσουν τους μαθητές να αντιμετωπίζουν πιο κριτικά τη δηλωτική γνώση του σχολικού εγχειριδίου
- Διακρίνονται σε: **πρωτογενείς** και **δευτερογενείς**
- **Πρωτογενείς : 57 από τις 78 πηγές** που υπάρχουν στο εγχειρίδιο
- **Δευτερογενείς : 21 από τις 78**

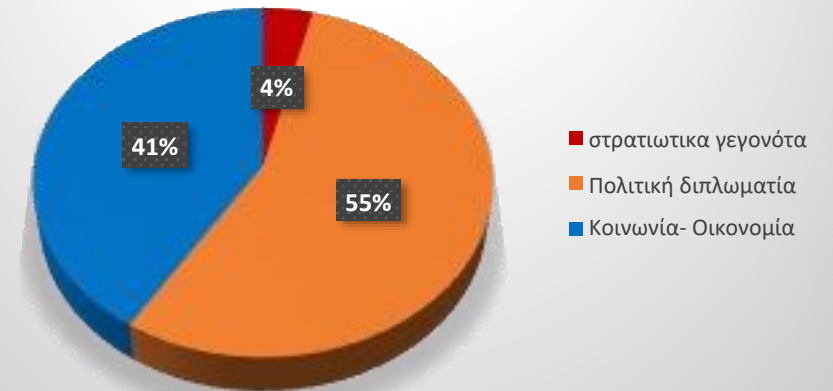
Ποσοστία κατανομή πηγών

Κατανομή των θεμάτων στις πηγές

- Το 41% των γραπτών πηγών εντάσσεται στην *Κοινωνία-Οικονομία*
- Το 55% εντάσσεται στην Πολιτική – Διπλωματία, ενώ μόνο το 4% των πηγών ανήκει στην κατηγορία Στρατιωτικά γεγονότα
- Άρα υπερτερεί και σε αυτό το δομικό στοιχείο η **Παραδοσιακή Ιστορία με 59%** σε σχέση με την Νέα Ιστορία
- Όπως διαπιστώθηκε, οι γραπτές πηγές συνδέονται με την ιστορική αφήγηση, αφού οι συγγραφείς των κεφαλαίων έχουν επιλέξει **αποσπάσματα** από πρωτογενείς ή δευτερογενείς πηγές
- Έτσι μπορούν να **υποστηρίξουν και να συμπληρώσουν την ιστορική αφήγηση**, με αποτέλεσμα οι πηγές να μην αποτελούν τόσο επεξεργάσιμα στοιχεία για τους μαθητές
- Παρόλα αυτά, ορισμένες πηγές εμφανίζουν διαφορετικές και συχνά **αντιτιθέμενες οπτικές γωνίες** για τα ιστορικά γεγονότα, οι οποίες προέρχονται από **διάφορες κοινωνικές ομάδες**, όπως πρόσφυγες, γυναίκες, και γενικά κοινωνικές ομάδες, που αποκρύπτεται η άποψη τους στην κυρίως αφήγηση.

Ποσοτική κατανομή θεμάτων στις πηγές

Πολυπρισματική προσέγγιση στις πηγές

- Εξετάστηκε επίσης, αν και κατά πόσο οι πηγές ανταποκρίνονται αίτημα της πολυπρισματικότητας, δηλαδή αν παρουσιάζουν **διαφορετικές οπτικές γωνίες** για ένα ιστορικό γεγονός.
- Μέσω αυτής της στρατηγικής, οι μαθητές μπορούν να έρθουν σε επαφή με περισσότερες από μια αφηγήσεις και να μπορέσουν να διαμορφώσουν και να οικοδομήσουν τις δικές τους ερμηνείες για τα ιστορικά γεγονότα.
- Σε **ορισμένες μόνο πηγές** προβάλλονται οι απόψεις διάφορων κοινωνικών ομάδων, όπως των γυναικών, των προσφύγων και άλλων, οι οποίες πιθανόν να μην αναφέρονται στην κύρια αφήγηση, ώστε να φωτίζονται και τα «σκοτεινά σημεία» της Ιστορίας (Stradling. 2003)
- Το κεφάλαιο του **«Προσφυγικού Ζητήματος»** είναι το μόνο σε αυτό το σχολικό εγχειρίδιο, στο οποίο εντοπίζονται αρκετές γραπτές πηγές, οι οποίες παρουσιάζουν διαφορετικές ή και αντιτιθέμενες μεταξύ τους οπτικές γωνίες, εμπλουτίζοντας έτσι την κύρια αφήγηση.

Παραδείγματα πηγών με αντιτιθέμενες οπτιές

1. Πηγές 10 και 11(σελ.148-149)

- περιγράφουν δυο προσωπικές μαρτυρίες γυναικών προσφύγων, οι οποίες έζησαν τα ιστορικά γεγονότα και τα περιγράφουν από την δική τους πλευρά η καθεμία.
- η μαρτυρία της Καλλισθένης Καλλινίκου: εστιάζει στην αντιμετώπιση που είχαν οι πρόσφυγες στην Θεσσαλονίκη από τους ντόπιους, οι οποίοι τους έδειξαν την περιφρόνηση και την απέχθεια τους, με το να τους πετούν κέρματα και να αποφεύγουν κάθε επαφή μαζί τους
- ΕΝΩ η Δέσποινα Συμεωνίδου επικεντρώνεται στην θετική πλευρά αυτής της μεγάλης αλλαγής, τονίζοντας ότι ανεξάρτητα από τις καιουχίες που βίωναν στην Ελλάδα, βρίσκονταν σε χριστιανικό έδαφος και συναναστρέφονταν με Έλληνες.
- Με αυτόν τον τρόπο:
οι μαθητές έρχονται σε επαφή με πολλαπλές σιοπιές θεώρησης των ιστορικών γεγονότων και δίνεται και μια επιπλέον διάσταση στην ιστορική αφήγηση
- Οι μαθητές οφείλουν να μάθουν ότι υπάρχουν περισσότερες από μια οπτιές των γεγονότων, οι οποίες πρέπει να ερμηνευθούν (Κάββουρα, 2013:147).

2. Πηγές 1 και 2 (σελ. 118-119)

- Πρόκειται για δυο επιστολές που στάλθηκαν προς την Κυβέρνηση, ει των οποίων η μια ανήκει στους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην Αίγινα μετά την μετακίνηση τους και η άλλη στους κάτοικους της Αίγινας.
-
- Προβάλλονται δυο διαφορετικές οπτικές γωνίες, **η οπτική των προσφύγων** και **η οπτική των ντόπιων**
 - **Οπτική των ντόπιων:** εκφράζουν τα παράπονα τους σχετικά με την κατάσταση που επικρατούσε στον τόπο τους, μετά την εγκατάσταση των προσφύγων,
 1. λέγοντας ότι είναι τόσο μεγάλος ο αριθμός των ανθρώπων που δεν μπορούσαν να ενσωματωθούν σε ένα τόσο μικρό τόπο, όπως η Αίγινα
 2. Ισχυρίζονται ότι έδειξαν ιδιαίτερη συμπόνια στους πρόσφυγες, ανοίγοντας τους τα σπίτια τους και φροντίζοντας τους, μέχρι να μπορέσουν να ορθοποδήσουν.
 - **Οπτική των προσφύγων:** κατηγορούν τους κατοίκους της Αίγινας ότι τους εκμεταλλεύονται, κάνοντας κατάχρηση των λιγοστών κερδών που καταφέρνουν να αποκτήσουν από τις εμπορικές τους δραστηριότητες

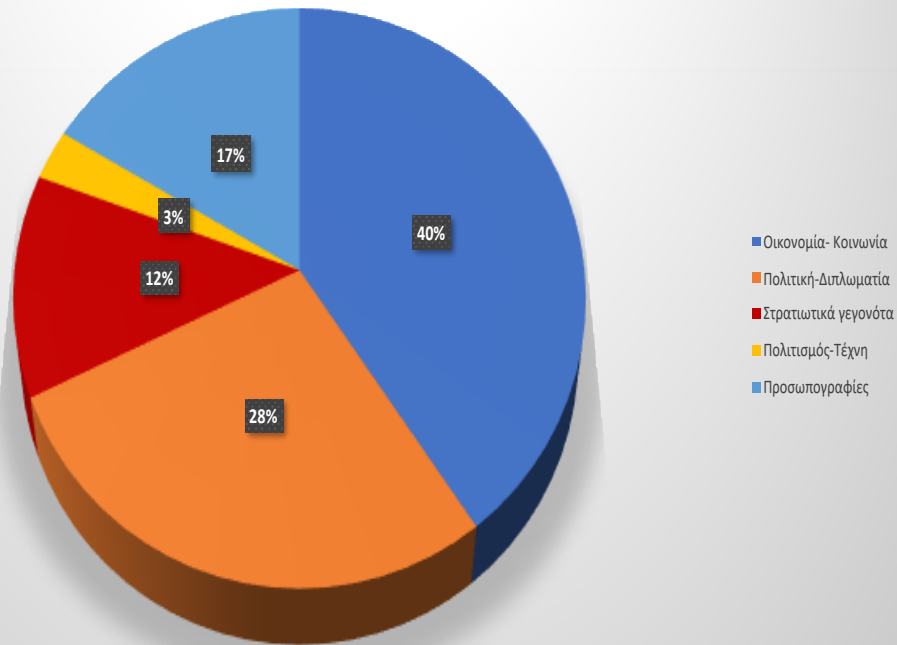
3. Πηγή 6 (σελ. 132-133)

- η διαμάχη αυτόχθονων – ετερόχθονων σε πολιτικό επίπεδο, καθώς και τα δικαιώματα που είχαν οι πρόσφυγες στα δημόσια αξιώματα
- Δύο επιστολές: η πρώτη ενός αυτόχθονα, η δεύτερη ενός ετερόχθονα **δύο διαφορετικές οπτικές γωνίες**
- **Επιστολή αυτόχθονων:** οι αυτόχθονες διατυπώνουν την σαφή αντίθεση τους στην συμμετοχή των προσφύγων στα δημόσια αξιώματα
- **Επιστολή ετερόχθονων :** οι ετερόχθονες ισχυρίζονται ότι όλοι όσοι θυσιάστηκαν και αγωνίστηκαν για την πατρίδα θα έπρεπε να θεωρούνται Έλληνες, τονίζοντας την ανάγκη ενότητας μεταξύ των Ελλήνων από όποια περιοχή και αν προέρχονται

Συμπέρασμα : σε αυτό το κεφάλαιο εμφανίζεται μια μεγαλύτερη προσπάθεια (σε σύγκριση με τα υπόλοιπα) να εξεταστούν οι ιστορικές εξελίξεις μέσα από πολλές οπτικές, οι οποίες εντάσσονται κυρίως στις γραπτές πηγές του, ώστε να μπορούν οι μαθητές να οικοδομήσουν την δική τους ερμηνεία για τα γεγονότα και να έρθουν σε επαφή με την πολυπλοκότητα της ανθρώπινης κοινωνίας.

Εικόνες

Κατανομή θεμάτων στις εικόνες σε ποσοστά

- Ο αριθμός τους φτάνει τις **103**, γεγονός το οποίο αποδεικνύει ότι αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό του σχολικού εγχειριδίου
- Συνδέονται άμεσα με το κείμενο, καθώς «εικονοποιούν» την ιστορική αφήγηση και με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνουν από κοινού το ψυχολογικό κλίμα του βιβλίου (Παληγίδης, στο Ανδρέου, 2007:326, 329)
- Συνοδεύονται από ένα μικρό κείμενο, στο οποίο δίνονται περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το εικονιζόμενο πρόσωπο ή αντικείμενο
- Ως προς τις κατηγορίες αυτές διαμορφώθηκαν ως εξής:
- **Νέα Ιστορία: Κοινωνία- Οικονομία 40%**
Πολιτισμός-Τέχνη 3%
- **Παραδοσιακή Ιστορία: Πολιτική- Διπλωματία 28%,**
Προσωπογραφίες 17%, Στρατιωτικά γεγονότα 12%

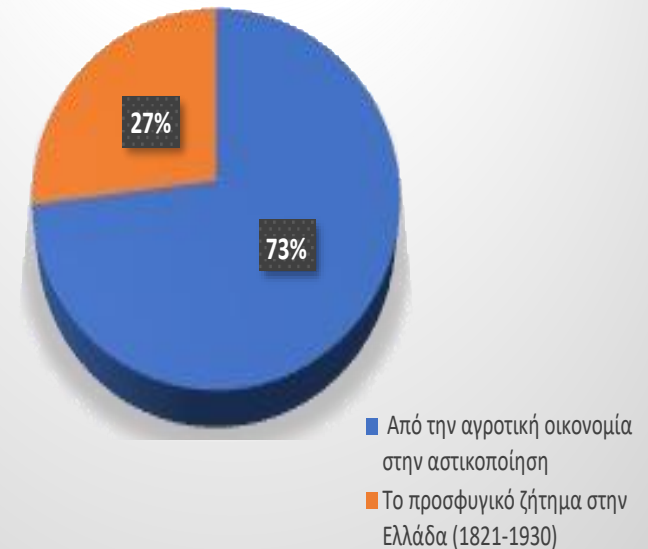
Πίνακες

- Το σύνολο των πινάκων βρίσκεται στις **11** στο σχολικό εγχειρίδιο της ιστορίας κατεύθυνσης
- Ανήκουν στην κατηγορία δευτερογενών πηγών, καθώς συνιστούν γραφικές αναπαραστάσεις δεδομένων, που έχουν προκύψει από την επεξεργασία πρωτογενούς ιστορικού υλικού (Μαξούρης, 2007: 149 στο Ανδρέου, 2007)

Οι πίνακες κατατάσσονται **εξ ολοκλήρου** στην **Νέα Ιστορία** και συγκεκριμένα στην κατηγορία της **Κοινωνίας-Οικονομίας**

- Είναι το **μόνο δομικό στοιχείο** που ανήκει στην Νέα Ιστορία και περιλαμβάνει κυρίως οικονομικά ή κοινωνικά στοιχεία, συνδέοντας τα με την ιστορική αφήγηση
- Περιέχουν κυρίως εμπορικές συναλλαγές της χώρας με άλλες χώρες, τον τόπο καταγωγής των προσφύγων που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, τον πληθυσμό των προσφύγων σε διάφορες περιοχές της χώρας(για παράδειγμα Πίνακας 4 σελίδα 19, Πίνακας 1 σελ.146)

Κατανομή πινάκων σε ποσοστά

Χάρτες

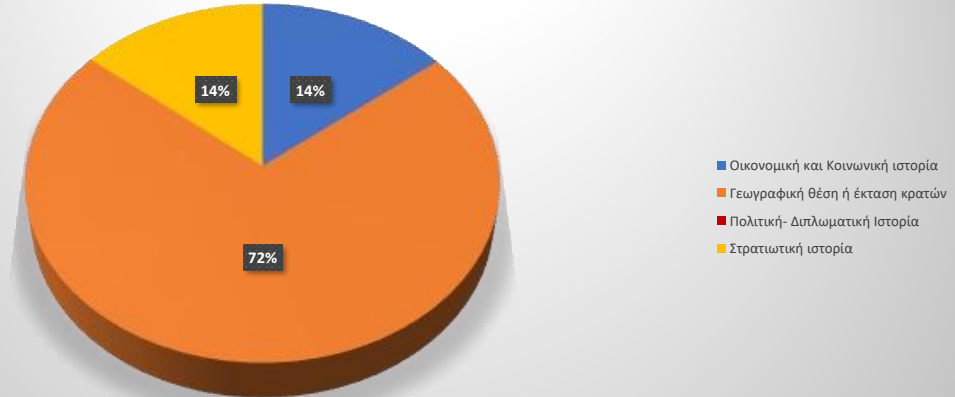
- Η κατηγορία που επικρατεί στο συγκεκριμένο δομικό στοιχείο είναι η **Γεωγραφική θέση ή έκταση κρατών με 72%**
- Στην συνέχεια ακολουθεί η **Οικονομική και κοινωνική ιστορία με 14%**
- Και τέλος η **Στρατιωτική ιστορία με 14%** επίσης

Οι χάρτες που εντάσσονται στην Νέα Ιστορία, αισθητοποιούν στον γεωγραφικό χώρο οικονομικά ή κοινωνικά στοιχεία ενός ή περισσότερων κρατών (Μαξούρης, 2007:138 στο Ανδρέου, 2007: 138)

με σκοπό να διευκολύνουν τους μαθητές να ταξινομήσουν και να οργανώσουν καλύτερα τις πληροφορίες, που τους παρέχει η ιστορική αφήγηση.

Ποσοτική κατανομή θεμάτων στους χάρτες

Συμπεράσματα 1

- Η ύπαρξη της Νέας Ιστορίας είναι αισθητή σε όλα τα δομικά συστατικά του εγχειριδίου, αλλά η **παραδοσιακή Ιστορία** φαίνεται να υπερτερεί με μικρή διαφορά.

- η κατηγορία **Πολιτική- Διπλωματία** έχει το κυρίαρχο ποσοστό, καθώς το σχολικό εγχειρίδιο πραγματεύεται κυρίως πολιτικά και στρατιωτικά ζητήματα των χρονικών περιόδων 1821 έως 1936
- η **Οικονομία -Κοινωνία** και ο **Πολιτισμός- Τέχνη**, είναι αισθητές σε όλα τα δομικά συστατικά του συγκεκριμένου εγχειριδίου , κυρίως στα κεφάλαια που εστιάζουν στην κοινωνική και οικονομική φύση της ιστορίας, όπως το «Προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα» και το « Από την αγροτική οικονομία στην αστικοποίηση»
- Ο **Πολιτισμός- Τέχνη** κατέχει ένα πολύ μικρό ποσοστό στο σχολικό εγχειρίδιο και δεν εμφανίζεται σε όλα τα δομικά στοιχεία του

Συμπεράσματα 2

- Ένα χαρακτηριστικό της ιστορικής αφήγησης του σχολικού εγχειριδίου είναι να εστιάζει στην ζωή και την δράση των πολιτικών προσώπων, που εμπλέκονται στην πολιτική ζωή της χώρας και να αναλύει τα ιστορικά γεγονότα γύρω από αυτά
- Παρατηρήθηκε και μια **ανομοιομορφία** στην ιστορική ανάλυση των πολιτικών προσώπων και ως εκ τούτου φάνηκε η προτίμηση των συγγραφέων σε πολιτικούς όπως ο Βενιζέλος, ο Ιωάννης Καποδίστριας, ο Χαρίλαος Τριούπης και αφιερώνονται περισσότερες αράδες σε σχέση με άλλους πολιτικούς, όπως ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος, ο Δημήτριος Βούλγαρης
- **Επομένως**, η ανάλυση των πολιτικών, διπλωματικών και στρατιωτικών εξελίξεων στην ιστορική αφήγηση, αλλά και η έμφαση στην δράση των πολιτικών προσώπων, δίνει ξεκάθαρο προβάδισμα στην παραδοσιακή ιστορία.
- **Συμπέρασμα:** το σχολικό εγχειρίδιο της ιστορίας κατεύθυνσης της Γ Λυκείου προσπαθεί να ισορροπήσει ανάμεσα στα δυο επιστημολογικά παραδείγματα, με μια προτίμηση στην παραδοσιακή προσέγγιση της ιστορίας, που προτάσσει την πολιτική, διπλωματική και στρατιωτική φύση της ιστορίας, παρά την κοινωνική και οικονομική.

Συμπεράσματα 3

Πολυπρισματική προσέγγιση στις πηγές

- Παρατηρείται κυρίως στο κεφάλαιο του «*Προσφυγικού Ζητήματος*», ότι πολλές από τις πρωτογενείς πηγές, παρουσιάζουν την άποψη των αντιτιθέμενων πλευρών διάφορων συγκρουσιακών καταστάσεων, όπως οι σχέσεις προσφύγων-ντόπιων
- Δίνεται, έτσι, η δυνατότητα στους μαθητές αντιληφθούν ότι υπάρχουν πολλές ερμηνείες για τα ιστορικά γεγονότα, εξίσου έγκυρες με τις δικές τους, ανάλογα με την οπτική του καθένα (Cooper, 2012).

Συμπεράσματα 4

Ρόλος των πηγών

- Έχουν ως στόχο να επιβεβαιώσουν την ιστορική αφήγηση ή να παρέχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτήν
- Ελάχιστες από αυτές προβάλλουν πολλαπλές οπτικές γωνίες για ένα γεγονός και εμφανίζονται κυρίως στο κεφάλαιο του «*Προσφυγικού ζητήματος*»
- **η πολυπρισματική προσέγγιση δεν χαρακτηρίζει σε μεγάλο βαθμό το συγκεκριμένο σχολικό εγχειρίδιο**, κυρίως όσο αφορά τις **γραπτές πηγές**, έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν την ευκαιρία να διαμορφώσουν μια ολιστική άποψη για τα ιστορικά γεγονότα και να έχουν έναν ενεργό ρόλο στην οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Ανδρέου, Α. (2008). *Η Διδακτική της Ιστορίας στην Ελλάδα και η Έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ανδρικογιαννοπούλου, Α.(2014). Από το βιβλίο Ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού της Ρεπούση (2006) στο βιβλίο Ιστορίας του Κολιόπουλου (2012). Μια ιστορικο- συγκριτική προσέγγιση. *Πρακτικά 7ου Επιστημονικού Συνεδρίου Ιστορίας Εκπαίδευσης με Διεθνή συμμετοχή "ποια γνώση έχει την πιο μεγάλη αξία; ιστορικές- συγκριτικές προσεγγίσεις"*, Θεματική : σχολική ιστορία, 28-29 Ιουνίου 2014(σς.19-30). Συνεδριακό & Πολιτιστικό κεντρο Πανεπιστημίου Πατρών
- Cooper, H. (2012). *History in primary schools*. Institute of Historical Research, University of London. Doi: <https://core.ac.uk/download/pdf/9046996.pdf>
- Κάββουρα, Δ. (2010). *Διδακτική της ιστορίας. Επιστήμη, Διδασκαλία, Μάθηση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μαμούρα,Μ.(2011). *Η διδασκαλία της ιστορίας από πηγές και η διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: μύθος ή πραγματικότητα; (διδακτορική διατριβή)*. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), Ελλάδα
- Μαξούρης, Δ. (2008); Η μετατόπιση τη ελληνικής σχολικής ιστοριογραφίας από τη Συμβατική στη Νέα Ιστορία. Στο Ανδρέου, Α. (2008). *Η Διδακτική της Ιστορίας στην Ελλάδα και η Έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπρονίδης, Κ, (2004). *Το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου ως αντικείμενο έρευνας: διαχρονική εξέταση της σχετικής έρευνας και μεθοδολογικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Seixas, P. (2000).Schweigen! die Kinder! or, Does Postmodern History Have a Place in the Schools?. In P. Stearns, P. Seixas, S. Wineburg (Eds.) *Knowing, Teaching and Learning History*. National and International Perspectives. New York and London: New York University Press
- Stradling, R. (2003). Η πολυπρισματικότητα στη διδασκαλία της ιστορίας: Ένας οδηγός για εκπαιδευτικούς, (μτφρ. Δ. Κοικώνης). Συμβούλιο της Ευρώπης. Αθήνα: Ξιφαρας
- Thorp,R. & Persson,A. (2020): *On historical thinking and the history educational challenge* ,Educational Philosophy and Theory, DOI: 10.1080/00131857.2020.1712550
- Φρυδάκη, Ε. (2009). *Η Διδασκαλία στην Τομή της Νεωτετικής και της Μετανεωτερικής Σκέψης*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας